

VIỆN NGHIÊN CỨU CHÂU MỸ

**CHÍNH SÁCH CỦA MỸ ĐỐI VỚI TRUNG QUỐC
SAU KHỦNG HOẢNG 2008**

**Người thực hiện
LÊ KHƯƠNG THÙY**

Hà Nội - 8/2014

Tóm tắt nội dung

- ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH CỦA MỸ ĐỐI VỚI TRUNG QUỐC**
- ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH CỦA TRUNG QUỐC ĐỐI VỚI MỸ**
- ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA CHÍNH SÁCH MỸ VỚI TRUNG QUỐC VÀ DỰ BÁO QUAN HỆ MỸ-TRUNG QUỐC**

ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH CỦA MỸ ĐỐI VỚI TRUNG QUỐC

1. Điều chỉnh ưu tiên chiến lược

1.1 Điều chỉnh chiến lược toàn cầu của Mỹ:

❖ Đệ duy trì địa vị siêu cường, nhiệm vụ chính sách đối ngoại của Obama về dài hạn là xây dựng lại vai trò lãnh đạo toàn cầu mới của Mỹ.

❖ Cơ sở lý luận chiến lược: “sức mạnh thông minh”, ngoại giao thông minh và thế giới quan đa phương

❖ Nội dung điều chỉnh CLTC chính là:

a- Bớt can dự trên nhiều mặt trận;

b- Đòi hỏi NATO phải gánh vác nhiều hơn,

c- Chuyển trọng tâm vào châu Á-TBD đang bị TQ lấn sân .

ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH CỦA MỸ ĐỐI VỚI TRUNG QUỐC

1.2 Điều chỉnh cách tiếp cận TQ trong khuôn khổ châu Á-TBD:

- Chính sách TQ của Mỹ chịu ảnh hưởng của việc Mỹ đánh giá vai trò của TQ trong mối quan hệ với chính sách châu Á.

Dưới thời Bush

- Quan điểm 1: lấy đồng minh làm trọng tâm, lấy Nhật Bản làm trọng tâm (Armitage), coi TQ là đối thủ cạnh tranh chiến lược.

-Quan điểm 2: “bên liên quan có trách nhiệm”, lấy TQ làm trọng tâm (Zoellich), coi TQ là đối tác chiến lược. Mỹ tìm kiếm một mối quan hệ “thẳng thắn, xây dựng và hợp tác”

• ***Chính sách TQ của Chính quyền G.W. Bush***

- ***Nhiệm kỳ 1:*** Bush coi TQ là “***đối thủ cạnh tranh chiến lược***”.

- ***Sau Sự kiện 11/9:*** Chính quyền Bush điều chỉnh lại chiến lược và đã xác định khủng bố là mối đe dọa lớn nhất đối với Mỹ sau Chiến tranh Lạnh, TQ trở thành “***đối tác có trách nhiệm***”.

- ***Nhiệm kỳ 2:*** Mỹ tìm kiếm một mối quan hệ “***thẳng thắn, xây dựng và hợp tác***” với TQ và khuyến khích TQ trở thành một “***bên liên quan có trách nhiệm***”

❖ Chính sách của Mỹ với TQ điều chỉnh từ một “***đối thủ cạnh tranh chiến lược***” thành một “***đối tác có trách nhiệm***”.

ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH CỦA MỸ ĐỐI VỚI TQ

1.3 Lựa chọn và cách tiếp cận TQ của Chính quyền Obama:

- Châu Á - TBD có tầm quan trọng hàng đầu đối với thịnh vượng và an ninh của Mỹ, bởi vì:
  - 1- Châu Á - TBD đóng vai trò đầu tàu kinh tế năng động với thế giới;
  - 2- Nhân tố TQ đang trỗi dậy mạnh mẽ, toàn diện với ảnh hưởng đang vươn ra ngoài khu vực.
- Chính quyền Obama hướng đến cách tiếp cận ***“bên liên quan có trách nhiệm”*** đối với TQ. Điều này phản ánh tính thực dụng trong chính sách tổng thể châu Á của Mỹ.
- Mỹ cũng đòi hỏi TQ cần cung cấp một sự ***“bảo đảm chiến lược”*** đối với Mỹ nhằm tránh sự cạnh tranh chính trị - an ninh

2.2 Chính sách TQ của Chính quyền Obama

• **Nhiệm kỳ 1:**

- ❖ Năm 2009, Mỹ tập trung giải quyết các vấn đề kinh tế, quan hệ Mỹ -TQ khá hòa dịu.
- ❖ Sang năm 2010, với 1 loạt sự kiện tàu Cheonan chìm, vấn đề biển Đông nóng lên..., sau 2009, kinh tế Mỹ có dấu hiệu phục hồi, quan hệ Mỹ-TQ trở nên căng thẳng, Chính sách TQ của Mỹ chuyển sang hướng kiểm chế hơn.

⇒ **Khuôn khổ quan hệ Mỹ-TQ đã được xác định rõ là “*Tích cực, hợp tác và toàn diện trong thế kỷ XXI*”.**

- **Chính sách với TQ** cân bằng hơn, kết hợp giữa hợp tác - kiểm chế trên ba trụ cột:

- 1) mở rộng các lĩnh vực hợp tác với TQ;
- 2) củng cố quan hệ với các đối tác và đồng minh;
- 3) kiên trì buộc TQ tuân theo các tiêu chuẩn và luật quốc tế và hợp tác với TQ trong các vấn đề lợi ích chung.

- **Nội dung chính sách TQ của Obama :**

- ❖ *“Tiếp tục theo đuổi một mối quan hệ đối tác toàn diện, mang tính xây dựng và tích cực”;*
- ❖ *Hoan nghênh TQ đảm đương một vai trò lãnh đạo có trách nhiệm với Mỹ và cộng đồng quốc tế*
- ❖ *Giám sát chương trình hiện đại hóa quân sự của TQ*
- ❖ *Khuyến khích TQ góp phần vào hòa bình, an ninh và thịnh vượng*
- ❖ *Khuyến khích giảm căng thẳng giữa TQ và Đài Loan*
- ❖ *Sử dụng Đối thoại CL và KT mới được thiết lập để đối phó với một loạt vấn đề rộng lớn hơn, và cải thiện thông tin giữa hai quân đội Mỹ và TQ*
- ❖ *Mỹ sẽ không nhất trí đối với mọi vấn đề và sẽ thẳng thắn thể hiện sự quan ngại về vấn đề nhân quyền và các bất đồng khác*
- ❖ *Không để cho những bất đồng cản trở sự hợp tác ở những vấn đề có cùng chung lợi ích*

2.2 Chính sách TQ của Chính quyền Obama

Nhiệm kỳ 2:

- Mỹ tiếp tục chính sách tái cân bằng ở Châu Á - TBD. Mục tiêu chính sách TQ của Mỹ nhằm:

Giảm thiểu cò sát, tăng cường hợp tác kinh tế với TQ với mục tiêu tạo nhiều cơ hội cho sự phục hồi kinh tế của Mỹ, tạo điều kiện để Mỹ thúc đẩy chiến lược Tái cân bằng và tiến nhanh hơn trong khẳng định vai trò tại Châu Á - TBD.

Tổng kết về "mô hình" trong quan hệ Mỹ - TQ, từ Clinton, tiếp là Bush, đến nay là Obama đều trải là:

- ***GĐ 1: nỗ lực tạo dựng bầu không khí thân thiện.***
- ***GĐ 2: xuất hiện va chạm, khiến quan hệ Mỹ - TQ căng thẳng.***
- ***GĐ 3: hai bên phải chấp nhận khác biệt và tìm cách hợp tác.***
- ***GĐ 4: quan hệ hai bên mang tính thực tế hơn.***

ĐIỀU CHỈNH SÁCH CỦA TRUNG QUỐC VỚI MỸ

❖ *Điều chỉnh chính sách của Trung Quốc :*

- TQ tự cho rằng với tương quan thực lực hiện nay TQ cần có vai trò bình đẳng hơn với Mỹ, Mỹ cần tôn trọng các “*lợi ích cốt lõi*” của TQ.
⇒ CT. Hồ Cẩm Đào đề xuất với Mỹ đầu năm 2011: “*tôn trọng lẫn nhau, đối xử bình đẳng, giải quyết thỏa đáng các vấn đề nhạy cảm quan trọng*”. Tinh thần này được quán triệt trong các hoạt động ngoại giao của hai bên từ đó tới nay.

❖ *Chính sách đối ngoại của TQ dưới thời Tập Cận Bình*

Sau Đại hội 18 ĐCS TQ, ban lãnh đạo mới điều chỉnh chính sách đối ngoại từ 3 lý do:

- 1- Yêu cầu từ điều chỉnh chính sách đối nội;
- 2- Sửa sai trong hoạt động đối ngoại của Hồ Cẩm Đào.
- 3- Xuất phát từ những thay đổi về kinh tế, an ninh trên thế giới.

• Nội dung chính sách đối ngoại của Trung Quốc

- 1- Củng cố quan hệ đối tác chiến lược với Nga để đối phó với liên minh Mỹ - Nhật và việc Mỹ chuyển trọng tâm chiến lược sang Châu Á - TBD.
- 2- Hóa giải quan hệ với Ấn Độ, không để Ấn Độ ngã theo Mỹ và Nhật.
- 3- Dùng kinh tế để lôi kéo, phân hóa ASEAN, không để các nước này ngã theo Mỹ.
- 4- Xuyên nhập sâu vào Trung Á, giành ảnh hưởng với Nga và Mỹ tại khu vực này.
- 5- Thúc đẩy mạnh hơn vào châu Phi và Mỹ Latinh.
- 6- Tạm hòa hoãn với Mỹ, nhưng tìm mọi cơ hội có thể để lấn Mỹ cả kinh tế và chính trị - an ninh. Giữ quan hệ TQ - Mỹ ổn định qua đề nghị xây dựng “quan hệ nước lớn kiểu mới” với Mỹ

QUAN HỆ NƯỚC LỚN KIỂU MỚI

- **Nội hàm quan hệ nước lớn kiểu mới :**

1- Quản lý thích hợp các mâu thuẫn và khác biệt thông qua đối thoại và hợp tác, không đối đầu;

2- Tôn trọng chế độ xã hội và lợi ích cốt lõi của nhau;

3- Hợp tác cùng thắng và làm sâu hơn nữa các lĩnh vực cùng quan tâm.

- **Mục tiêu của TQ:**

+Nỗ lực tìm kiếm điểm đồng với Mỹ;

+Kiềm chế chiến lược Tái cân bằng của Mỹ tại khu vực;

+Lấy “tôn trọng lợi ích của nhau” để hạn chế sự can thiệp của Mỹ vào tranh chấp của TQ, và “cảnh cáo” các nước đang có tranh chấp với TQ dựa vào Mỹ để đối trọng với TQ ở khu vực.

- **Mục tiêu của Mỹ:** Mỹ chỉ đồng ý ở mức “*tăng cường tiếp xúc, thảo luận thẳng thắn, tránh phán đoán sai lầm*”. Mỹ chỉ dùng các cụm từ như “*hình thức hợp tác mới trên cơ sở cùng có lợi, tôn trọng lẫn nhau*”, “*mô hình hợp tác mới giữa hai nước*” để nói về quan hệ Mỹ - TQ tương lai mang tính thực chất.

MỘT SỐ ĐÁNH GIÁ VÀ DỰ BÁO

❖ Sau khủng hoảng, Mỹ điều chỉnh chính sách với TQ trong khuôn khổ chiến lược toàn cầu và chiến lược Châu Á - TBD với học thuyết Obama về “*Sức mạnh thông minh*”, “*ngoại giao thông minh*” và “*thế giới quan đa phương*”, khác cơ bản với Học thuyết Bush : “*đòn tấn công phủ đầu*” và “*chủ nghĩa đơn phương*”.

❖ Sự trỗi dậy và hiện đại hóa quân sự của TQ là lý do chính khiến Mỹ điều chỉnh chiến lược “tái cân bằng” sang Châu Á - TBD. Đây là xu hướng điều chỉnh mới nhất, sâu rộng và dài hạn về chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ.

❖ Nét mới trong cách tiếp cận TQ của Mỹ là nhận thức rõ tuy tiềm năng hợp tác giữa hai nước là rất lớn nhưng bất đồng là đương nhiên và cạnh tranh là tất yếu. Nó cho thấy cái nhìn thực tế và lý tính hơn của Mỹ về giới hạn của hợp tác với TQ.

❖ Với đặc điểm chung vừa hợp tác vừa cạnh tranh. Mỹ và TQ sẽ vừa gây sức ép cạnh tranh với nhau, vừa hợp tác tối đa, thậm chí có thể nhượng bộ mang tính sách lược để đạt tới mục tiêu chiến lược của mình.

❖ Xu thế chính sách của Mỹ và TQ tới đây là cố gắng đưa quan hệ hai nước vào thế ổn định. Tuy nhiên, TQ sẽ vừa kiên quyết đối phó, vừa linh hoạt thỏa hiệp để buộc Mỹ phải “tôn trọng các lợi ích cốt lõi TQ”. Còn Mỹ sẽ thúc đẩy TQ thực hiện vai trò nước lớn trong hệ thống quốc tế do Mỹ lãnh đạo.

❖ Mâu thuẫn TQ - Mỹ tại Châu Á - TBD sẽ sâu sắc và quyết liệt hơn. Xung đột quân sự trực tiếp quy mô lớn TQ - Mỹ khó xảy ra, song xung đột gián tiếp có thể bùng phát tại các “vùng ngoại vi” TQ, tranh chấp biển đảo sẽ gay gắt hơn rất nhiều.

❖ Mỹ hiện diện nhiều hơn về quân sự ở Đông Á do được sự hợp tác của các đồng minh và đối tác, hệ quả của sự bất bình của các nước với TQ. Song, Mỹ sẽ không vì các đồng minh và đối tác mà trực tiếp can thiệp quân sự vào tranh chấp lãnh thổ mà chỉ thông qua hỗ trợ về ngoại giao và giúp đỡ về quân sự.

❖ Xu hướng can dự của Mỹ đối với Đông Nam Á đang gia tăng, nhất là về quân sự và ngoại giao gây nên *sự phân hóa trong ASEAN và quan hệ của ASEAN với các đối tác chính khác, nhất là với TQ*. Hơn nữa, nó có thể làm tăng thêm cuộc chạy đua vũ trang của các nước trong vùng./.

Xin chân thành cảm ơn!